

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет прикладної математики та інформатики
Кафедра прикладної математики

Затверджено

На засіданні
кафедри прикладної математики
факультету прикладної математики та
інформатики
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31 серпня 2023 р.)

Завідувач кафедри Ящук Ю.О.

Силабус з навчальної дисципліни
“Методи обчислень”,
що викладається в межах першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти для здобувачів з спеціальності
113 Прикладна математика

Львів 2023 р.

Назва дисципліни	Методи обчислень
Адреса викладання дисципліни	Головний корпус ЛНУ ім. І. Франка м. Львів, вул. Університетська 1
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет прикладної математики та інформатики Кафедра прикладної математики
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	11 – Математика та статистика 113 – Прикладна математика
Викладачі дисципліни	Щербатий Михайло Васильович, кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри прикладної математики
Контактна інформація викладачів	mykhaylo.shcherbatyy@lnu.edu.ua ; https://ami.lnu.edu.ua/employee/shcherbatyy Головний корпус ЛНУ ім. І. Франка, каб. 278. м. Львів, вул. Університетська, 1
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/лабораторних занять (за попередньою домовленістю).
Сторінка курсу	https://new.mmf.lnu.edu.ua/course/metody-obchyslen-ovsitnia-prohrama-matematychno-modeliuvannia-ta-komp-iuterna-mekhanika
Інформація про дисципліну	Дисципліна “Методи обчислень” є дисципліною на вибір зі спеціальності 113 – Прикладна математика, яка викладається в 6-му семестрі в обсязі 5-ти кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Курс розроблено таким чином, щоб ознайомити студентів з ідеями побудови числових методів; принципами обґрунтування їх збіжності та аналізу похибок; особливостями алгоритмів, що реалізують ці методи; проілюструвати застосування даних методів для розв’язування різноманітних прикладних задач.
Коротка анотація дисципліни	У курсі вивчаються прямі та ітераційні методи розв’язування систем лінійних алгебраїчних рівнянь (СЛАР); інтерполювання та наближення функцій; числове диференціювання та інтегрування функцій; числові методи розв’язування початкових та крайових задач для звичайних диференціальних рівнянь (ЗДР). Розглядаються алгоритмічна та програмна реалізація даних методів.
Мета та цілі дисципліни	Метою та цілями даного курсу даного курсу є: <ul style="list-style-type: none"> • вивчення студентами постановок основних математичних задач до яких зводиться рішення практичних проблем і чисельних методів їх розв’язання, • набуття студентами навичок розробки алгоритмів та програмної реалізації чисельних методів, • набуття навичок роботи з відомими системами комп’ютерної математики Matlab та Octave; • вміння здійснювати обґрунтований вибір чисельного методу при вирішенні практичної задачі.
Література для вивчення	Основна література 1. Цегелик Г.Г. Чисельні методи: Підручник. – Львів: ЛНУ імені Івана

дисципліни	<p>Франка, 2004. – 408 с.</p> <p>2. Костюшко І.А., Любашенко Н.Д., Третиник В.В. Методи обчислень: підручник. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. – 243 с.</p> <p>3. Шахно С.М., Дудикевич А.Т., Левицька С.М. Практикум з чисельних методів. . – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 434 с.</p> <p>4. Kharab A., Guenther R.B. An Introduction to Numerical Methods A MATLAB Approach./ 5 th Ed. – CRC Press, 2023. – 614 p.</p> <p>Додаткова література</p> <p>5. Quarteroni A., Saleri F., Gervasio P. Scientific Computing with MATLAB and Octave. – Springer, 2014. – 442 p.</p> <p>6. Савула Я.Г. Числовий аналіз задач математичної фізики варіаційними методами. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2004. – 222 с.</p> <p>7. Шахно С.М. Чисельні методи лінійної алгебри. . – Львів, 2007. – 248 с.</p> <p>8. MATLAB Homepage: http://www.mathworks.com/products/matlab/.</p> <p>9. GNU Octave Homepage: http://www.gnu.org/software/octave/</p> <p>10. Іванків К.С., Щербатий М.В. Математичне моделювання біологічних та еколого-економічних процесів. . – Львів, Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – 153 с.</p>
Обсяг курсу	Загальний обсяг: 150 годин. Аудиторних занять: 64 год., з них 32 години лекцій та 32 години лабораторних робіт. Самостійної роботи: 86 год.
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде :</p> <p>Знати основні чисельні методи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • прями та ітераційні методи розв’язування СЛАР; • розв’язування нелінійних рівнянь і систем; • інтерполяції; • середньо-квадратичного наближення; • диференціювання; • інтегрування; • розв’язування задач Коші для систем ЗДР; • розв’язування крайових задач для ЗДР. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • застосовувати вивчені методи до конкретних прикладних задач; • здійснювати програмну реалізацію вивчених алгоритмів. • використовувати вбудовані функції систем комп’ютерної математики (Matlab, Octave) для дослідження сформульованих задач.
Ключові слова	Абсолютна та відносна похибка, система лінійних рівнянь, прями та ітераційні методи, метод Гауса, метод простих ітерацій, метод Якобі, метод Зейделя, інтерполяція, поліном у формі Лагранжа і Ньютона, сплайни, елемент найкращого наближення, квадратурні формули, скінченні різниці, метод Ньютона, одно- та багатокрокові методи для задач Коші, метод сіток, варіаційні методи, метод скінченних елементів.
Формат курсу	Очний Проведення лекцій, лабораторних робіт і консультацій.
Теми	Подано нижче у таблиці Схема курсу “Методи обчислень”
Підсумковий	Залік

контроль, форма																																					
Пререквізити	Для вивчення даного курсу студенти потребують базових знань з курсів: <ul style="list-style-type: none"> - Математичний аналіз; - Лінійна алгебра; - Диференціальні рівняння; - Вступ до програмування; - Основи програмування. 																																				
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентації, лекції, матеріали лабораторних занять. Домашні та індивідуальні завдання.																																				
Необхідне обладнання	Комп'ютер, доступ до Internet мережі.																																				
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.																																				
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <thead> <tr> <th colspan="2" rowspan="2">Оцінка за шкалою ECTS</th> <th rowspan="2">Оцінка в балах</th> <th colspan="3">Оцінка за національною шкалою</th> </tr> <tr> <th colspan="2">Екзамен, диференційований залік</th> <th>залік</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>A</td> <td>Відмінно</td> <td>100 - 90</td> <td>Відмінно</td> <td>5</td> <td rowspan="5">зараховано</td> </tr> <tr> <td>B</td> <td>Дуже добре</td> <td>81 - 89</td> <td rowspan="2">Добре</td> <td rowspan="2">4</td> </tr> <tr> <td>C</td> <td>Добре</td> <td>71 - 80</td> </tr> <tr> <td>D</td> <td>Задовільно</td> <td>61 - 70</td> <td rowspan="2">Задовільно</td> <td rowspan="2">3</td> </tr> <tr> <td>E</td> <td>Достатньо</td> <td>51 - 60</td> </tr> <tr> <td>FX (F)</td> <td>Незадовільно</td> <td>0 - 50</td> <td>Незадовільно</td> <td>2</td> <td>не зараховано</td> </tr> </tbody> </table>	Оцінка за шкалою ECTS		Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою			Екзамен, диференційований залік		залік	A	Відмінно	100 - 90	Відмінно	5	зараховано	B	Дуже добре	81 - 89	Добре	4	C	Добре	71 - 80	D	Задовільно	61 - 70	Задовільно	3	E	Достатньо	51 - 60	FX (F)	Незадовільно	0 - 50	Незадовільно	2
Оцінка за шкалою ECTS					Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою																															
		Екзамен, диференційований залік		залік																																	
A	Відмінно	100 - 90	Відмінно	5	зараховано																																
B	Дуже добре	81 - 89	Добре	4																																	
C	Добре	71 - 80																																			
D	Задовільно	61 - 70	Задовільно	3																																	
E	Достатньо	51 - 60																																			
FX (F)	Незадовільно	0 - 50	Незадовільно	2	не зараховано																																
	<p>Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • індивідуальні завдання: 70% семестрової оцінки; максимальна кількість балів (5 завдань; максимальна кількість балів за кожне завдання – 12, 12, 18, 12 та 16 балів); • контрольна робота: 20% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 20; • активність на заняттях: 10% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 10. <p>Загалом протягом семестру 100 балів.</p> <p>Для кожного завдання встановлено терміни здачі. Завдання, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.</p> <p>Критерії індивідуальних завдань та контрольної роботи. За кожне завдання студент отримує SZ балів, які обчислюється за формулою</p> $SZ = S * k,$ <p>де k – коефіцієнт виконання завдання, $k \in [0, 1]$, S – максимальне кількість балів за дане завдання.</p>																																				

k – коефіцієнт виконаного завдання	Критерії оцінювання
$k \in [0.9, 1]$	Студент повністю виконав умови завдання; алгоритм реалізовано правильно; відповідає на практично на всі запитання, пов'язані з тематикою завдання; проводить чіткий аналіз та порівняння отриманих результатів.
$k \in [0.7, 0.9)$	Студент повністю виконав умови завдання; алгоритм реалізовано правильно; на деякі питання, пов'язані з тематикою завдання, відповідає з незначними неточностями; проводить аналіз отриманих результатів з незначними неточностями.
$k \in [0.5, 0.7)$	Студент виконав завдання з незначними помилками, але самостійно їх виправляє, якщо на них вкаже викладач; на деякі запитання, пов'язані з тематикою завдання, відповідає з неточностями; проводить аналіз отриманих результатів з неточностями.
$k \in [0.3, 0.5)$	Студент виконав завдання частково; алгоритм реалізовано з помилками, які частково може виправити, якщо на них вкаже викладач; на запитання відповідає з помилками; проводить аналіз отриманих результатів з помилками.
$k \in [0.1, 0.3)$	Студент виконав завдання частково, алгоритм реалізовано з помилками, які самостійно не може виправити; переважно не відповідає на запитання.
$k \in (0, 0.1)$	Студент виконав завдання частково або з грубими помилками, які самостійно не може виправити; демонструє незнання матеріалу.
$k = 0$	Студент не виконав завдання.

Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції та лабораторні заняття курсу. Студенти повинні інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів визначених для виконання домашніх та індивідуальних завдань, передбачених курсом.

Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані при поточному тестуванні та самостійній роботі. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат;

	<p>несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до матеріалу курсу</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Методи розв'язування систем лінійних алгебраїчних рівнянь. Класифікація методів . 2. Метод Гауса. Алгоритм методу та його програмна реалізація. 3. Застосування методу Гауса до обчислення визначників і до обертання матриць. 4. Розв'язування СЛАР з використанням LU розкладу. 5. Ітераційні методи розв'язування систем лінійних алгебраїчних рівнянь. Метод простої ітерації, метод Зейделя. Програмна реалізація ітераційних методів. 6. Чисельні методи розв'язування систем нелінійних рівнянь. Метод простої ітерації, метод Ньютона. 7. Постановка задач інтерполювання та наближення функцій. 8. Інтерполяційний поліном Лагранжа. 9. Скінченні та розділені різниці. Інтерполяційні поліноми Ньютона. Кусково-поліноміальна інтерполяція. 10. Інтерполяція сплайнами. 11. Наближення функцій методом найменших квадратів. 12. Алгоритмічна та програмна реалізація методів інтерполяції та апроксимації функцій однієї змінної. 13. Постановка задачі числового інтегрування функції однієї змінної. Квадратурні формули Ньютона-Котесса. Квадратурні формули найвищої міри точності. 14. Алгоритмічна та програмна реалізація квадратурних формул Ньютона-Котесса. 15. Загальна схема числових методів розв'язування початкових задач для систем звичайних диференціальних рівнянь (СЗДР). Класифікація методів. 16. Методи Рунге-Кутта. 17. Багатокрокові методи розв'язування СЗДР. 18. Програмна реалізація методів Рунге-Кутта. 19. Методи розв'язування крайових задач для звичайних диференціальних рівнянь. Метод сіток. Варіаційні методи розв'язування крайових задач для ЗДР. Метод Рітца. Метод найменших квадратів. Метод скінченних елементів.
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

Схема курсу “Методи обчислень”

Тиж.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література, Ресурси в інтернеті	Завданя, год.	Термін виконання
1	Тема 1. Математичне моделювання та обчислювальний експеримент. Елементи теорії похибок.	Лекція, Самостійна робота	[2-5, 10]	2 2	1 тиждень
	Тема 1. Системи комп’ютерної математики (СКМ). Робота в середовищі Matlab/Octave. Створення m-файлів.	Лабораторна, Самостійна робота	[4,5,8,9]	2 4	Під час заняття
2	Тема 2. Чисельні методи розв’язування систем лінійних алгебраїчних рівнянь (СЛАР). Класифікація методів. Метод Гауса. Знаходження визначника матриці та оберненої матриці.	Лекція, Самостійна робота	[1-5]	2 2	1 тиждень
	Тема 2. Робота з масивами в Matlab/Octave. Елементи мови програмування СКМ Matlab/Octave.	Лабораторна, Самостійна робота	[4,5,8,9]	2 4	Під час заняття
3	Тема 3. Методи факторизації матриці (LU розклад, метод Холецького). Розв’язування СЛАР з використанням LU розкладу.	Лекція, Самостійна робота	[2,3,4,5,7]	2 2	1 тиждень
	Тема 3. Програмна реалізація методу Гауса розв’язування СЛАР. Побудова LU розкладу матриці.	Лабораторна, Самостійна робота	[3,4,5,7-9]	2 3	Під час заняття
4	Тема 4. Ітераційні методи розв’язування систем лінійних алгебраїчних рівнянь. Загальна схема ітераційних методів. (метод простої ітерації (метод Якобі), метод Зейделя).	Лекція, Самостійна робота	[3-5,7]	2 2	1 тиждень
	Тема 4. Програмна реалізація методу простої ітерації та методу Зейделя розв’язування СЛАР. <i>Індивідуальне завдання 1.</i>	Лабораторна, Самостійна робота	[3,4,5,7-9]	2 3	Під час заняття 1 тиждень
5	Тема 5. Чисельні методи	Лекція,	[2-5]	2	1

	розв'язування нелінійних рівнянь та систем (метод простої ітерації, метод Ньютона та його модифікації).	Самостійна робота		2	тиждень
	Тема 5. Програмна реалізація методу простої ітерації та методу Ньютона розв'язування нелінійного рівняння. <i>Індивідуальне завдання 2.</i>	Лабораторна, Самостійна робота	[3,4,5,8,9]	2 4	Під час заняття 2 тижні
6	Тема 6. Постановка задач інтерполювання та наближення функцій. Інтерполяційний поліном Лагранжа.	Лекція, Самостійна робота	[1-5]	2 3	1 тиждень
	Тема 6. Інтерполювання функцій однієї змінної з допомогою інтерполяційного поліному Лагранжа.	Лабораторна, Самостійна робота	[3-5,8,9]	2 2	Під час заняття
7	Тема 7. Скінченні та розділені різниці. Інтерполяційні поліноми Ньютона. Формули числового диференціювання.	Лекція, Самостійна робота	[1-5]	2 3	1 тиждень
	Тема 7. Інтерполяційні поліноми Ньютона. Порівняння з інтерполяційним поліномом Лагранжа. <i>Індивідуальне завдання 3.</i>	Лабораторна, Самостійна робота	[1-5]	2 4	Під час заняття 2 тижні
8	Тема 8. Кусково-поліноміальна інтерполяція. Інтерполювання з допомогою сплайнів.	Лекція, Самостійна робота	[1-5]	2 3	1 тиждень
	Тема 8. Кусково-поліноміальна інтерполяція. Інтерполювання сплайнами. Вбудовані функції Matlab/Octave для інтерполювання функцій.	Лабораторна Самостійна робота	[3,4,5,8,9]	2 3	Під час заняття
9	Тема 9. Наближення функцій. Метод найменших квадратів.	Лекція, Самостійна робота	[2-5]	2 2	1 тиждень

	Тема 9. Наближення функцій однієї змінної. Вбудовані функції Matlab/Octave.	Лабораторна, Самостійна робота	[3,4,5,8,9]	2 2	Під час заняття
10	Тема 10. Постановка задачі числового інтегрування функції однієї змінної. Квадратурні формули Ньютона-Котеса.	Лекція, Самостійна робота	[2-5]	2 2	1 тиждень
	Тема 10. Програмна реалізація узагальнених квадратурних формул прямокутників і трапецій. <i>Індивідуальне завдання 4.</i>	Лабораторна, Самостійна робота	[4,5,8,9]	2 4	Під час заняття 2 тижні
11	Тема 11. Квадратурні формули найвищої міри точності.	Лекція, Самостійна робота	[2-5]	2 2	1 тиждень
	Тема 11. Програмна реалізація узагальнених квадратурної формули парабол. Вбудовані функції Matlab/Octave обчислення інтегралів.	Лабораторна, Самостійна робота	[4,5,8,9]	2 4	Під час заняття
12	Тема 12. Чисельні методи розв'язування початкових задач для систем звичайних диференціальних рівнянь (СЗДР). Класифікація методів. Методи Рунге-Кутта.	Лекція, Самостійна робота	[1-5,10]	2 3	1 тиждень
	Тема 12. Програмна реалізація методу Ейлера та класичного (чотиристадійного) методу Рунге Кутта з постійним кроком. <i>Індивідуальне завдання 5.</i>	Лабораторна, Самостійна робота	[4,5,8,9]	2 5	Під час заняття 3 тижні
13	Тема 13. Багатокрокові методи розв'язування СЗДР.	Лекція, Самостійна робота	[2,4,10]	2 2	1 тиждень
	Тема 13. Програмна реалізація методу Ейлера та класичного (чотиристадійного) методу Рунге Кутта з постійним кроком для системи двох рівнянь. Вбудовані функції Matlab/Octave розв'язування	Лабораторна, Самостійна робота	[4,5,8,9]	2 3	Під час заняття

	задач Коші дл СЗДР.				
14	Тема 14. Методи розв'язування крайових задач для ЗДР. Метод сіток.	Лекція, Самостійна робота	[1-5]	2 2	1 тиждень
	Тема 14. Програмна реалізація методу сіток розв'язування крайової задачі для звичайного диференціального рівняння другого порядку.	Лабораторна, Самостійна робота	[4,5,8,9]	2 3	Під час заняття
15	Тема 15. Варіаційні методи розв'язування крайових задач для ЗДР. Метод Рітца. метод Гальоркіна. Метод найменших квадратів.	Лекція, Самостійна робота	[1,3,7]	2 4	1 тиждень
	Тема 15. Контрольна робота.	Лабораторна,		2	Під час заняття
16	Тема 16. Метод скінченних елементів.	Лекція, Самостійна робота	[7]	2 4	1 тиждень
	Тема 16. Приймання індивідуального завдання 5. Аналіз результатів. Підведення підсумків.	Лабораторна		2	Під час заняття